DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Den frygt for et forestående økonomisk tilbageslag, som prægede mange bedømmelser af udviklingen i U.S.A. i begyndelsen af indeværende år, synes nu i det store og hele at være overvundet og afløst af en *behersket optimisme*. I grove træk kan situationen i årets første tre kvartaler – når der ses bort fra virkningerne af stålstrejken i juli – siges at være karakteriseret af stagnerende aktivitet, omend udviklingslinierne ikke har været parallelle på alle områder.

Industriproduktionen viste som helhed svagt nedadgående tendens fra omkring årsskiftet til maj-juni. Stålstrejken medførte derefter i juli en nedgang i totalindekset på 3–4 pct. Men dette fald skyldtes så godt som udelukkende bortfaldet af produktionen inden for stålindustriens egne virksomheder, idet de stålforbrugende industrier havde tilstrækkeligt store lagre til at klare sig igennem uden omfattende produktionsstandsninger. I august kom stålfremstillingen atter i gang, og indeks for den samlede industriproduktion nåede op på 142 (1947–49 = 100) eller samme niveau som i første halvår. Midt i september arbejdede stålindustrien atter med 100 pct. kapacitetsudnyttelse, og for september som helhed nåedes en ny produktionsrekord med et indekstal på 144.

Boligbyggeriet, der – målt med antallet af påbegyndte lejligheder – var gået stærkt tilbage siden sommeren 1955, har fra marts-april udvist en ret stabil udvikling, idet der i hver måned siden dette tidspunkt er påbegyndt godt 90.000 lejligheder (sæsonudjævnet) svarende til omkring 1.1 mill. pr. år. Den *samlede bygge- og anlægsvirksomhed* har ligeledes været præget af overordentlig stor stabilitet. Svingningerne i værdien af færdiggjorte anlæg og bygninger har ikke i nogen enkelt måned inden for det sidste år afveget mere end 1 ½ pct. fra det sæsonudjævnede gennemsnit, der ligger på godt 3.6 milld. $ pr. måned. Hovedtendensen har været svagt stigende – ca. 2 ½ pct. forøgelse i løbet af det sidste år; men da byggeomkostningerne samtidig er gået op med omkring 5 pct., er der i realiteten tale om en nedgang på 2–3 pct.

Som følge af stålstrejken gik antallet af *beskæftigede* uden for landbruget i juli ned med 600.000 til 51 mill. (sæsonudjævnede tal). Men i august skete der atter en stigning, som bragte beskæftigelsen op på samme højde

U. S. A.s industriproduktion 1955–56

(1947–49 = 100; sæsonudjævnet).

	Varige goder	Ikke-varige goder	Mineraler	Ialt
1955.....	155	126	122	139
1956 1. kvt.....	158	129	130	142
— 2. –	158	128	130	142
— juli.....	148	127	122	136
— aug.....	159	128	128	142
— sept.....	163	129	—	144

Kilde: »Survey of Current Business«. Sept. 1956.

som i juni, og *arbejdsløshedstallet* var i september ca. 150.000 lavere end året før til trods for, at den samlede civile arbejdsstyrke var gået i vejret med 1.2 mill. mand til godt 68 mill. (incl. landbrugsarbejdere og selvstændige erhvervsdrivende), og til trods for at beskæftigelsen i landbruget i samme tidsrum var reduceret med 270.000. Ledighedsprocenten var som følge heraf i september i år kun 2.9 mod 3.2 et år tidligere.

Også i *de personlige indkomsters udvikling* sporer man virkningerne af stålstrejken, idet disse efter en stigning fra 317 milld. $ i januar til 325 milld. $ i juni (sæsonudjævnede årstal omregnet til årsrate) udviste en lille nedgang med ca. 0.5 milld. fra juni til juli.

Dette fald gav sig imidlertid intet udslag i *detailhandelens omsætning*, der fortsatte den fremgang, der indledtes tidligt på foråret, omend kun i beskedent tempo. Det sæsonudjævnede detailsalg ligger nu på godt 16 milld. $ mod 15.5 milld. $ i gennemsnit for 1955. Omtrent halvdelen af denne stigning skyldes dog *højere priser*. Set fra arbejdernes synspunkt er prisniveauets forhøjelse dog mere end opvejet af lønforbedringer. I industrien er *timelønnen* nu nået op på lige ved 2.00 $.

Foruden den tilsyneladende støtte, omend kun svage stigning i detailsalget frembyder industriens og det øvrige erhvervslivs *investeringsplaner* en aktivitetsstimulerende faktor i udviklingen. Omstående tabel viser tydeligt, at der siden 1. kvartal 1955, da et lavpunkt nåedes, er foregået en meget stærk stigning i investeringsomfanget inden for samtlige hovederhvervsområder, samt at denne fremgang ventes fortsat også i den sidste del af indeværende år.

På kapitalmarkedet giver den voksende investeringsefterspørgsel sig udslag i *stigende rentesatser*. Den gennemsnitlige effektive rente af obligationer udstedt af erhvervsforetagender er alene siden årsskiftet gået op fra 3.3 pct. til 3.8 pct. i slutningen af september. Denne udvikling synes dog ikke at have haft nogen nævneværdigt dæmpende indflydelse på in-

vesteringsplanerne. Tværtimod er de anførte plantal højere, end de var for et halvt år siden. Men det er muligt, at planerne ikke fuldt ud kan realiseres, simpelthen på grund af materialemangel og fordi de industrier, der skal levere investeringsgoderne, har vanskeligt ved at imødekomme efterspørgselen. Af samme årsag har de faktiske investeringsudgifter i første halvdel af 1956 været lidt lavere end planlagt.

Til belysning af udviklingen pa U.S.A.s betalingsbalance i tiden op til midten af 1956 anføres omstående tabel. Som man kunne vente i betragtning af den tendens til stagnerende aktivitet, som var fremherskende i den sidste del af 1955 og de første kvartaler i år, har vareimporten været ret konstant siden 4. kvartal 1955. Derimod har eksporten været stærkt ekspanderende, hvilket formentlig hænger sammen med den fortsatte højkonjunktur i det meste af Vesteuropa såvel som i andre dele af verden. Den modsvarende stigning i overskuddet på U.S.A.s vare- og

Amerikanske konjunkturtal.

	Pristal, 1947-49 = 100			Industriproduktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2] 1947-49 = 100		Arbejdsmarked			Detailomsætning[6] Mld. $	Udenrigshandel[7]		Aktiekurser[8] 1935 = 39–100	Personlige indkomster[9] Mld. $	Bruttonationalprodukt[9] Mld. $
	Engrospriser		Leveomkostn. 1947-49 = 100												
	Samlet indeks	Landbrugsprodukt			Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[3] Mill.	Arbejdsløshed[4] Mill.	Arbejdsløn[5] Cents		Import Mill. $	Eksport Mill. $			
1938	51	38	60	48	35	27	28.9	10.4	63	3.5	163	258	88	68	85
1950	103	98	103	112	159	185	44.7	3.1	147	12.0	747	857	146	226	285
1951	115	113	111	120	171	170	47.3	1.9	159	13.2	923	1253	177	254	328
1952	112	107	114	124	183	181	48.3	1.7	167	13.7	899	1267	188	268	345
1953	110	97	114	134	192	177	49.7	1.5	177	14.2	914	1315	193	286	365
1954	110	96	115	125	216	232	48.3	3.2	181	14.2	858	1259	229	287	361
1955	111	90	115	139	261	278	49.4	2.7	188	15.5	948	1294	301	306	391
1. kvt. 1955	110	93	114	133	260	292	48.5	3.3	185	14.9	913	1250	275	296	378
2. kvt. —	110	92	114	138	250	285	49.2	2.7	187	15.3	922	1301	291	304	388
3. kvt. —	111	89	115	140	255	277	49.7	2.3	189	15.7	930	1252	320	309	396
4. kvt. —	111	85	115	143	277	259	50.1	2.3	192	15.8	1030	1370	318	316	402
1. kvt. 1956	112	86	115	142	298	308	51.1	2.9	194	15.6	1074	1402	331	317	403
2. kvt. —	114	90	116	142	263	290	51.5	2.7	197	15.8	1037	1631	345	323	408
Juli —	114	90	117	136	255	265	51.0	2.8	197	16.0	1051	1612	357	324	
Aug. —	115	89	117	142			51.6	2.2	198	16.0		1516	357	128	
Sept. —	115	90		144				2.0		16.2			347		

Kilde: »Survey of Current Business«, udg. af U.S. Department of Commerce.
Tallene refererer til måneder eller til gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder.
[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede (»employees«) uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. Beregningsgrundlaget ændret fra jan. 1956 [4] Beregningsgrundlaget noget udvidet fra 1954. [5] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [6] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget noget udvidet fra 1951. [7] Generalhandel. [8] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og »public utility« selskaber. [9] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis.

Udgifter til nye anlæg, maskiner m. v. i U.S.A.s erhvervsliv 1954–56

(milld $, sæsonudjævnet årsrate).

	Industri							
	Varige goder	Ikke-varige goder	Mine-drift	Jern-baner	Anden transport	Off. for-synings-virks.	Handel m. v.	Ialt
1954	5.1	5.9	1.0	0.9	1.5	4.2	8.2	26.8
1955 1. kvt.	4.8	5.4	0.8	0.7	1.5	4.0	8.5	25.6
— 2. –	5.1	5.8	0.9	0.8	1.6	4.1	8.9	27.2
— 3. –	5.8	6.2	1.0	1.0	1.6	4.4	9.7	29.7
— 4. –	6.0	6.5	1.1	1.2	1.7	4.5	10.5	31.5
1956 1. kvt.	6.6	6.9	1.1	1.2	1.6	4.6	10.8	32.8
— 2. –	7.4	7.3	1.3	1.2	1.6	4.6	11.1	34.5
— 3. – [1]	8.2	7.6	1.3	1.3	1.9	5.2	10.8	36.3
— 4. – [1]	8.6	8.2	1.3	1.5	2.0	5.3	11.0	38.0

[1] Planer.
Kilde: »Survey of Current Business«. Sept. 1956.

tjenestebalance over for udlandet er navnlig blevet dækket ved øget privat kapitaleksport. Størrelsen af denne i forbindelse med offentlige lån og gaver har fortsat været så betydelig, at udlandet har kunnet forøge sine bruttotilgodehavender i U.S.A. — navnlig kortfristede banktilgodehavender — i ret stort omfang.

U. S. A.s betalingsbalance 1955–56. milld. $.

(sæsonudjævnet og excl. militære gaveydelser).

	1955				1956	
	1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.	1. kvt.	2. kvt.
Vareeksport	3.48	3.43	3.67	3.69	3.95	4.24
Eksport af tjenesteydelser	1.38	1.36	1.44	1.48	1.50	1.55
Vareimport	2.69	2.76	2.92	3.15	3.15	3.11
Import af tjenesteydelser	1.52	1.62	1.63	1.64	1.78	1.76
Saldo på varer og tjenester	0.64	0.41	0.56	0.38	0.52	0.91
Pensioner og private gaver	÷0.15	÷0.15	÷0.15	÷0.15	÷0.15	÷0.16
Off. gaver m. v.	÷0.67	÷0.57	÷0.47	÷0.42	÷0.45	÷0.52
Kapitaleksport	÷0.07	÷0.45	÷0.31	÷0.38	÷0.56	÷0.72
Forøgelse af udenl. tilgodehavender samt guldeksport	0.13	0.67	0.36	0.32	0.53	0.52
Fejl og udeladelser	0.11	0.08	0.00	0.26	0.11	÷0.04

Kilde: »Survey of Current Business«. Sept. 1956.

VESTEUROPA

Med få undtagelser er de vesteuropæiske lande stadig inde i en kraftig økonomisk opgangsperiode, der bl.a. kommer til udtryk i en fortsat vækst i *industriproduktionen,* således som det er vist i tabellen nedenfor. Blandt undtagelserne er – foruden Danmark – først og fremmest England, ligesom fremgangen har været ret beskeden i Sverige. Den mest udprægede højkonjunktur finder man vedblivende i Vesttyskland og Frankrig. Også Italien og Belgien har haft stærkt voksende industriproduktion.

Industriproduktionen i nogle vesteuropæiske lande i 1956

(pct.vis ændring i forhold til samme periode 1955).

	1. kvartal	april	maj	juni
England	0	+ 1	+ 4	+ 3
Vesttyskland	+10	+13	+10	+ 6
Frankrig	+ 9	+10	+10	+10
Italien	+ 5	+ 7	+ 9	..
Belgien	+ 6	+ 8	+11	..
Holland	+ 5	+ 6	+ 4	+ 3
Østrig	+ 7	+ 5	+ 2	..
Danmark	+ 4[1]	+12[1]	+ 1	+ 1
Norge	+ 4	+12	+ 1	+ 4
Sverige	+ 3	0	+ 4	+ 2
Finland	+13[1]	+12	+11	+ 8

[1] Påvirket af strejker.
Kilder: »Economic Bulletin for Europe«, Aug. 1956, samt »Monthly Bulletin of Statistics«. Sept. 1956.

Ikke blot mellem de enkelte lande er der forskelle i udviklingens styrke. Der er ligeledes betydelig uensartethed at spore fra den ene industrigren til den anden. Stærkest har fremgangen været i de metalforarbejdende industrier. Omkring midten af 1956 lå disse industriers produktion for de kontinentale lande i Vesteuropa taget under eet 46 pct. højere end i 1953, og i forhold til niveauet et år tidligere var der tale om en fremgang på 12–13 pct. De kemiske industrier havde på samme tidspunkt en produktion svarende til 139 pct. af 1953-gennemsnittet, og fra 2. kvt. 1955 til 2. kvt. 1956 var der sket en stigning på henved 6 pct. For textilindustriernes vedkommende androg produktionsforøgelsen fra 1953 til 1955 kun 6–7 pct., men i løbet af første halvdel af indeværende år er der foregået en ret kraftig fremgang, der har bragt produktionen op med yderligere 7 pct.

Baggrunden for de forskelligartede tendenser i de enkelte landes økonomiske aktivitet finder man i efterspørgselsudviklingen. Som det vil

fremgå af nedenstående tabel, har *detailsalgets udvikling* formet sig højst forskelligt fra land til land. Navnlig i Holland, Vesttyskland og Frankrig er der sket en stærk fremgang i løbet af de sidste år, hvorimod der i Danmark har været en betydelig tilbagegang. Også for Englands vedkommende indtrådte der et vist fald i første halvår af 1956. I begge lande er denne udvikling til dels resultatet af en bevidst aktivitetsdæmpende politik motiveret ved betalingsbalancehensyn. For så vidt angår den indenlandske efterspørgsel til investeringsformål, foreligger der ikke pålidelige og sammenlignelige målestokke. Men der kan næppe herske tvivl om, at der også på dette område forekommer væsentlige forskelle fra land til land.

Detailsalgets udvikling i nogle vesteuropæiske lande.

(pct.vis ændring i omsat mængde i forhold til samme periode året for).

	1955				1956	
	1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.	1. kvt.	2. kvt.
England	+ 4	+ 2	+ 3	+ 1	0	÷ 1
Vesttyskland	+ 8	+ 9	+ 9	+11	+14	+ 6
Frankrig (tobak)	+ 1	+ 3	+ 4	+ 5	+11	+ 6[1]
— (beklædn.)	+ 3	+ 2	+ 9	+ 9	+ 8	+ 5[1]
Holland	+ 6	+10	+ 8	+11	+14	+11[1]
Østrig	+11	+12	+11	+11	+12	÷ 1[2]
Schweiz	+ 4	+ 5	+ 7	+ 7	+11	+ 4
Danmark	+ 5	÷ 4	÷ 8	÷ 5	÷ 5	0
Norge	+ 3	+ 4	+ 5	+ 5	+ 9	÷ 3[2]
Sverige	+ 4	+ 4	0	÷ 1	+ 4	..

[1] Marts-april. [2] April-maj.
Kilde: »Economic Bulletin for Europe«, Aug. 1956.

I tabellen nedenfor er endelig gengivet nogle oplysninger vedrørende *handelsbalancens udvikling* og ændringerne i *guld- og valutabeholdningerne*. Medens lande som Vesttyskland, Frankrig, Belgien, Holland og Italien, for så vidt angår produktionsudviklingen, udviste nogenlunde samme tendens, er der betydelige forskelle mellem dem, når talen er om ændringerne i betalingsbalancens stilling. Vesttyskland har i 1955 og 1956 haft et stort og stadigt voksende overskud på handelsbalancen og har kunnet styrke sin i forvejen gunstige valutastilling yderligere. Belgien har i 1956 formået at ændre en merimport til mereksport og har ligeledes øget guld- og valutabeholdningerne. For Frankrigs vedkommende er det gået lige modsat, idet der i 1956 er opstået et meget betydeligt underskud på handelsbalancen ledsaget af en kraftig forringelse af valutastillingen. Også Holland har haft voksende merimport og har måttet se sine valutabeholdninger svinde ind, men disse befinder sig dog fortsat på et højt niveau.

For så vidt angår de lande, hvis aktivitet har været stagnerende, gælder det, at England har reduceret importoverskuddet kraftigt, hvorved dets (eller rettere sterlingområdets) valutabeholdninger har kunnet bringes i vejret. Danmark har oplevet en vis stigning i merimporten, men valutastillingen er dog bl.a. på grund af øgede skibsfartsindtægter ikke forringet afgørende i løbet af 1955 og første halvdel af 1956. Sverige har haft et ret stort handelsbalancedeficit i de første måneder af 1956 og nogen forringelse af valutabeholdningerne; her må det dog erindres, at den svenske eksport er ret stærkt sæsonbetonet.

Når der forefindes så store forskelle selv mellem lande med ensartet aktivitetsudvikling, beror det navnlig på, at den *udenlandske efterspørgsel* efter de enkelte landes eksportprodukter har udviklet sig på forskellig vis. For Vesttysklands – og i noget mindre grad – Belgiens vedkommende har der foreligget en stærkt voksende efterspørgsel fra udlandets side, som

Nogle vesteuropæiske landes handelsbalance og valutastilling 1955–56.

(mill. $, kvartalsgennemsnit).

	Handelsbalance[1]				Ændring i guld- og valutastilling[2]				Guld- og valutabeholdn.[2] ult. juni 1956
	1955 1. halvår	1955 2. halvår	1956 1. halvår	1956 2. halvår	1955 1. halvår	1955 2. halvår	1956 1. kvt.	1956 2. kvt.	
England	÷644	÷589	÷474	÷395	÷41	÷280	+157	+108	2385[3]
Vesttyskland	+ 88	+ 67	+102	+240	+ 93	+126	+134	+360	3618
Frankrig	+ 12	+ 45	÷186	÷303	+193	+ 40	÷151	÷111	1858
Italien	÷239	÷194	÷235	÷291	+ 29	+ 69	+ 4	+ 21	1262
Belgien	÷ 16	÷ 19	+ 4	+ 24	+ 16	+ 34	+ 46	+ 18	1210
Holland	÷145	÷115	÷183	÷168	÷ 3	+ 10	+ 7	÷ 72	1224
Østrig	÷ 47	÷ 48	÷ 33	÷ 30	÷ 17	÷ 11	÷ 12	+ 12	357
Danmark	÷ 36	÷ 29	÷ 29	÷ 61	÷ 10	+ 5	+ 9	÷ 8	135
Norge	÷123	÷119	÷ 91	÷151	+ 3	+ 10	÷ 4	÷ 1	162
Sverige	÷ 95	÷ 35	÷117	÷ 67	÷ 19	+ 15	÷ 16	÷ 19	435
Finland	÷ 20	+ 30	÷ 60	÷ 37	+ 1	+ 13	÷ 15	÷ 25	179

[1] Eksport f.o.b. — import c.i.f. [2] Centralbankers og statsinstitutioners bruttobeholdninger.
[3] Sterlingområdets guld- og dollarbeholdninger.
Kilder: »Economic Bulletin for Europe«, Aug. 1956, og »International Financial Statistics«. Sept. 1956.

har været den vigtigste ekspansionsfremmende faktor, og som samtidig har muliggjort forbedring af valutastillingen. I Holland har derimod den øgede indenlandske efterspørgsel været af større betydning for aktivitetsfremgangen, og importen er steget stærkere end eksporten, idet fuld kapacitetsudnyttelse synes at være nået på en række punkter, således at fortsat vækst i efterspørgselen i tiltagende grad må imødekommes med import.

Noget lignende gælder endnu mere udpræget i Frankrigs tilfælde. Her spiller dog også den hårde vinters indflydelse på fødevareforsyningerne en rolle.

For Englands vedkommende er handelsbalancens forbedring hovedsagelig et resultat af stigende eksportmængde i forbindelse med nogenlunde konstant importkvantum, en udvikling, der atter kan føres tilbage til den disinflatoriske politik, der er ført, og som har bidraget til at overføre produktionsfaktorer til eksporterhvervene samtidig med, at en stigning i importen ikke har været påkrævet. Dertil kommer en svag forbedring af bytteforholdet, og endelig har større skibsfartsindtægter medvirket til at øge valutareserverne.

28.10.1956.
P. W.

Engelske konjunkturtal.

	Priser				Arbejdsmarked				Udenrigshandel[6]		Valutastilling		
	Engrospriser[1] Juni 1949 = 100	Leveomkostninger Juni 1947 = 100	Industriproduktion[2] 1948 = 100	Fuldført boligbyggeri 1000 lejligheder	Beskæftigede Mill.	Arbejdsløse[3] 1000	Arbejdsløn[4] Juni 1947 = 100	Privat forbrug[5] Mill. £ 1948-priser	Import c. i. f. Mill. £	Eksport f. o. b. Mill. £	Guld- og dollarbeholdning[7] Mill. $	EPU stilling Mill. $	Gæld i sterling Mill. $
1938	..	63	86	30.0	17.32	1859	61	694	77	44	3449	.	2776
1950	107	114	114	17.1	22.55	341	111	741	218	191	3300	225	10486
1951	125	125	117	16.8	22.73	281	120	736	325	226	2335	−465	10665
1952	128	136	114	20.7	22.51	463	130	728	290	227	1846	−614	9612
1953	125	140	121	27.2	22.74	380	136	757	279	224	2518	−555	10368
1954	126	143	130	29.5	23.11	318	142	794	281	231	2762	−335	10926
1955	130	149	136	27.0	23.45	265	151	818	324	252	2120	−339	10478
1. kvt. 1955	128	146	134	28.0	23.25	320	147	802	335	258	2667	−330	..
2. kvt. —	129	148	136	25.0	23.40	265	152	811	299	225	2680	−268	10822
3. kvt. —	130	150	136	26.7	23.54	225	153	825	327	253	2345	−305	..
4. kvt. —	132	153	139	28.3	23.59	248	154	831	334	272	2120	−339	10478
1. kvt. 1956	134	154	137	23.1	23.46	305	159	818	328	272	2277	−348	..
2. kvt. —	135	157	135	26.1	23.50	266	164	822	331	285	2385	−326	
Juli —	136	156	(138)	26.0	23.54	263	164		320	276	2405	−324	
Aug. —	136	157	(134)	24.8	23.58	293	164		322	262	2276	−313	
Sept. —						272			295	231	2328		

Kilder: »Economist«, »London & Cambridge Economic Service«, »International Financial Statistics« samt »Monthly Bulletin of Statistics«.

Tallene refererer til kalendermåneder eller er gennemsnit for 12, henholdsvis 3 måneder. Tallene for valutastillingen er dog altid ultimotal.

[1] Prisindeks for forarbejdede produkter bortset fra brændsel fødevarer og tobak. [2] Incl. minedrift og energiproduktion. Sæsonudjævnet af LCES. [3] Anmeldt til arbejdsanvisningen. [4] Lønsats pr. uge i hovederhvervene. [5] Sæsonudjævnet. [6] Generalhandel. [7] Sterlingsområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars.